

Det eneste fredede fortidsminde i ådalen, Lundenæs Voldsted, er beliggende uden for (nord for) projektområdet.

Inden for projektområdet findes 3 områder af væsentlig kulturhistorisk interesse: Lundenæs området, »Æ lejr« samt broanlæg og vejspor mellem Skjern og Tarm. Dertil kommer en række arkæologiske fundsteder.

I Lundenæs området er åforløbet forskudt således, at åslyngen med den fra middelalderen kendte laksegård friholdes. Den svenske lejrplads fra krigene i 1600-tallets midte, »Æ lejr«, ved det gamle vejforløb over Tarm Kær friholdes ligeledes ved en forskydning af åforløbet på dette sted. I ådalen kendes endvidere som en del af det tidligere vejforløb fra Skjern til Tarm middelalderens længste træbro. Umiddelbart nord for broen lå Skjern Brogård, hvor der var kro, og hvor brotolden blev opkrævet. Der er i forbindelse med vejsporet fundet rester af flere broer, milesten m.m. Det fremtidige åløb vil krydse vejsporet på et sted, hvor der ikke findes synlige spor, som kan blive forstyrret. Selve området med broer er friholdt ved en bue på åløbet.

De arkæologiske fundsteder i projektområdet omfatter 4 bopladshuse, 4 offerfund, 1 løsfund samt 8 andre fund. Anlægsarbejdet forventes ikke at indebære konflikt med disse kendte arkæologiske interesser. Det anses heller ikke for sandsynligt, at der skulle fremkomme hidtil ukendte arkæologiske lag i forbindelse med anlægsarbejderne, da hele området har været gennemgravet i forbindelse med hovedafvandingen i 1960'erne.

3.7. Afvandingsforhold

Ved at tillade, at engene i ådalen oversvømmes, og ved at Hestholm indgår i projektet som et stort vandområde, udnyttes ådalens store hydrauliske kapacitet, og der opnås en udjævning og forsinkelse af de høje afstrømninger. Dette mindsker risikoen for oversvømmelser i Skjern og Tarm i forhold til den nuværende situation.

Som et resultat af naturgenopretningen vil man i Skjern i den fremtidige situation opnå en væsentlig forbedret sikkerhed mod oversvømmelser, idet underføringen af Ganer Å ved den nuværende Skjern Å vil blive sløjfet, og Ganer Å vil løbe direkte ud i Hestholm Sø. Vandstanden i Ganer Å vil derfor i den fremtidige situation blive lavere end i dag ved meget høje vandføringer.

Vandstanden ved sammenløbet mellem Tarm Mølebæk og Tarm Bybæk vil ved ekstremt store afstrøm-

ninger være uændret i forhold til de nuværende forhold. For Tarm by vil restaureringen således betyde samme sikkerhed som i dag mod oversvømmelser ved ekstremt store afstrømninger. I forhold til de nuværende vandløbsregulativer vil sikkerheden i Tarm ved ekstremt store afstrømninger blive forbedret ved projektets gennemførelse.

I Skjern Å'ens øvre del vil sikkerheden mod oversvømmelser være omtrent som i den nuværende situation. I Omme Å ved sammenløbet med Gundesbøl Å vil der fremover være en lavere vandstand ved ekstremhændelser og ellers samme sikkerhed som i dag.

Åen vil på strækningen efter tilløbet af Tarm Bybæk gradvis få en sedimenttilvækst i bunden, således at åen inden for en periode på 20-25 år efterhånden vil finde nye løb gennem Hestholm. Dette vil være en del af en naturlig udvikling. En gradvis sedimenttilvækst på åens nedre løb vil ikke i det lange løb medføre øget risiko for oversvømmelse, fordi det brede forløb og deltaområde giver en stor afvandingsmæssig kapacitet.

Inden for projektområdet vil der fremover være en højere vandstand i ådalen end i dag. Dette er bevidst tilstræbt og er en væsentlig ide med hele restaureringen. Dels svarer det til forholdene i en naturlig ådal, dels vil den større kontakt mellem å og ådal resultere i en bedre selvrensning.

Der vil i nogle områder uden for projektområdet ske en hævnning af grundvandsstanden som følge af vandstandshævningen i projektområdet. Det drejer sig om lavtliggende områder, der ikke er beskyttet af diger. Ved at lade projektgrænsen følge interessegrænsen for hovedafvandingen 1962-68, der er fastlagt ud fra dyrkningsmæssige hensyn, samt at inddrage de lavtliggende områder ved Råddensig Kær forventes den forøgede grundvandsstand ikke at få negative konsekvenser for områder uden for projektgrænsen. For at følge udviklingen i grundvandsstanden uden for projektområdet er der før projektets gennemførelse i samarbejde med amtet og de to kommuner iværksat en overvågning af grundvandsforholdene langs randen af projektområdet. Denne overvågning vil blive opretholdt i 10 år.

3.8. Vandkvalitet

Ved naturgenopretningen vil der blive genskabt en naturlig afvanding, hvor nedbøren har en lang opholdstid i jorden, inden den løber til vandløbene, og en længere vej til Ringkøbing Fjord gennem et slynget vandløb. Der vil også blive mulighed for periodevis oversvømmelser af engområderne. Dette vil sikre en